„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући гђе удове Мајна, лебарска улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 10. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 17. ЈАНУАРА 1893. ГОДИНА XXVIII.

СРБИ У УГАРСКОЈ.

Срби у Угарској делом су староседеоци, а далом су се много времена после доселили у ове данашње земље. Српски народ, под народном династијом Немањића, који је био толико јак, да је победоносно дошао до под саме бедеме Цариграда, после Девола, кад су Турци у већем броју навалили преко Босфора, падао је и повлачио се све више и више у своје границе. Од велике српске државе постала је мања — другог реда држава, али ипак велики фактор између Мађара и Турака, а то се отуд види, што је готово увек побеђивала она страна, којој би се ова држава приклонила. После, кад је сила турска све више и више растла, а српска држава слабила због домаћих раздора — изгубила је Србија своју независност. Но, дух народа није клонуо; после изгубљене државне независности Србин је најпре помагао мађарским краљевима, после аустријским, царевима кад год би куцнуо час, да се одбију Турци из Угарске. Баш у то време ми смо се највише почели досељавати у ове пределе. Нисмо бежали бацајући сабљу за собом, него смо долазили сабљом у руци, да у новој земљи будемо борци њезине слободе! Срби су са собом донели жив спомен своје народности и прошлости, свој народни живот и наду, да после крвавих заслуга обезбеде опстанак својој народности. За ову циљ показивали су увек велика јунаштва с највећим пожртвовањем. На свим бојним пољима борио се Србин у првим редовима, он сачињава два златна листа у историји Угарске и Аустрије. Све су то увек увиђали владари и давали му оне лепе привилегије. Нужно је било да ово споменемо и да увек спомињемо, да ми нисмо у ове земље друкчије дошли, него као витези и јунаци и да смо заслужили да нам се и у XIX. веку признају оне заслуге, које су биле признате у прошлим вековима. Многи премишљајући, како се Србин могао некада одушевљавати с Мађарима заједно у борби против Турчина, у вери налазе узајамне некадашње симпатије, не верујући, да би се Србин борио за Мађара с народносног гледишта. Још Арпадовци разумеше, да је спас Мађара у пријатељском живљењу с другим народностима, а као да нико боље није то схватио од самог св. Стевана, угарског краља, који је говорио: „unius linguae et moris regnum inbecille et fragile“ (слаба и трошна је држава, у којој живи народ једног језика и обичаја). Никад се не сме и не може заборавити заиста светла страна мађарске прошлости, да се некад у Угарској уживала највећа слобода народносна и верска. Истина је Сигисмунд, као владар немачки пустио да се спали Хус, али тај исти Сигисмунд, као краљ мађарски установљавао је законе, који су Србима, православне вере, обезбеђивали народност српску и веру православну.

Данас је тешко, да ће и једна власт у овој земљи са Србима дописивати српски, али некада Запоља, који је владао добром половином ове државе, српски је дописивао и српски се разговарао с војницима. Не да се побити да није пре 400 год. када је у Европи владао мрачни фанатизам, у овој држави цветала толеранција у свакоме погледу. Мађарско слободоумље и витештво некад је било на доста већој висини и с тога су и били сви народи у њој сретни и задовољни, да су пуним правом могли казивати: „Extra Hungariam non est vita si est vita non est ita.“ (Изван Угарске нема живота, ако га има није овакав.)

А данас? Не, славни и витешки прадедови данашњих Мађара нису заслужили да се у XIX. веку, веку слободних верских и народних начела, болно сећају овог старог, а поноситог узвика! Најмање су пак заслужиле то кости наших дедова, који су толико крви пролили и за Аустрију и за Угарску, кад је њиховом крвљу била орошена застава наше владајуће династије код Сенте и Биограда, Асперна и Новаре и многих других разбојишта!

Почетком овога века и Мађари пренуше живље за своју народност. Дотле су гајили они највеће симпатије према свима, нарочито Србима, само да се ослободе Немаца. Најмудрије мађарске главе радиле су на томе да у Угарској заведу слободоумно и политичко и грађанско устројство. И кад је сваки мислио, да су успели — нису успели; за што? За то, што су премашили најглавнију, најплеменитију циљ: гаранцију осталим народностима, и изазвали су против себе оне, које су могли добити за савезнике и подлегли. Срећа им је послужила после — случајно. Били су вешти да се користе поразима Аустрије у Немачкој и револуцијом у Италији, те су умјетно створили оно, што су стварали сабљом. Али и тада нашли су Србе увек спремне, да их помогну у остварењу њихових идеала. Г. 1848. борили смо се истина сабљом у руци против Кошута, али од г. 1860.—68. борили смо се уставним оружјем за Деака. Борили смо се против год. 1848. што нам се загрозило и грожњи смо дали јуначког отпора, борили смо се после за њих, што нам се много обећавало . . . Ко је био одушевљенији за мађарску ствар од Светозара Милетића?

Оволико је довољно да докажемо наше држање од кад дођосмо у ове земље, а како нам се за све то одговориле — казаће историја.

ЧИСТ ПРАВАЦ.

Познат је онај светли, родољубиви закључак нашег српског народног црквеног сабора, да би се сабор обратио представком на хрватску владу, како би се покомуњене српске народне школе опет повратиле српском народу, да опет постану његове, народне школе.

Овај су родољубиви предлог, на самом саборском затварању, прихватиле све странке, јер сви чланови свих странака, осим двојице, осетили су у тај мах, да су Срби и да се као Срби, као православни морају овде, у овој тачки сложити, у овом питању устати сложно и једнодушно на обрану наших школа. Вест о саборском закључку обрадовала је онда васцело овострано Српство, а тој општој радости није се нико ни могао ни смео зачудити, кад се само промисли, да се народу, овом паћеничком, овом добром, а толико пута превареном и обманутом народу на послетку пружила прилика, да се ипак осведочи, како се у извесним часовима, ма да смо растројени, знамо наћи на бранику народних аманета; кад се промисли, да му је та вест дала наде, да верује, да ће некад попустити овај неспоразум, који растаља његове редове и да ће доћи ипак време, кад ће се они, који су ударили странпутицом или повратити на прави пут, или постати без уплива и без моћи.

Шта значе српске народне школе и колико нам оне користе, да очувамо нашу народност, довољно је рећи, да народ на омладини остаје, а права, родољубива омладина може само изићи из оних школа, у којима се гаји, а не угушује, шири, а не потискује српски дух, у којима се ученицима-ђацима растварају невине груди, да се њихова срца надахну осећајима вере и Српства. Некада смо ми Срби у Тројеници имали много таких школа, имали смо их готово у свима већим и омањим местима, где Срби живе. Али под Мажуранићем све се учинило, да нам се те школе отму. Чинило се и после Мажуранића, па и ако је хрватски сабор у своје време донео закључак, у законској наредби, да је Србину слободно подизати своје, српске, школе — опет тај закључак, ма колико се њиме хвалили чланови т. з. „српског клуба“, који саставља језгро владине већине, остао је мртво слово. Ипак се њиме Србин могао врло мало користити с тога, што по тој наредби могу Срби зидати само онда и у оним местима своје школе, кад то допусти влада и кад њезини предстојници, жупани и поджупани признаду, да је така школа потребна. А хоће ли, или боље признају ли они у опште таке потребе? Одговор је у чињеницама, да нам се старе, отете, школе нису повратиле, а нових је, од кад постоји онај саборски закључак, много више покомуњено, него на ново подигнуто. Сви ми, више или мање знамо, за што држава отима наше школе, знамо, јер је сваком Србину у Тројеници познато, да се у комуналним школама српској деци усађује хрватски дух, али да и на томе само остане ни по јада! Него им се у срца усађује мржња против свега, што је српско.

Кад је дакле наш сабор решио, да се обрати представком на владу, да она врати српском народу све оне школе, које су му биле отете, учинио је једно родољубиво, али у свом родољубљу с законског и с државног гледишта, а и с гледишта програма владине странке — оправдано дело.

Праведно је, да се сваком врати своје, а она влада, која непрестано говори, да она заштићује српске интересе, не би никако смела ни часа почасити, да се што пре изиђе на сусрет овој жељи свих Срба — ако та влада дела, а не говори, извршује, а не обећава само.

Ми смо се потпуним правом надали, а и данас се надамо, да ће закључак нашег сабора у хрватском сабору, наићи на опште одобравање и с тога, што су у нашем сабору многи чланови хрватског сабора пристали на онај закључак и с тога, што је владина странка, бар тако каже она, увек приправна да задовољи оправдане српске жеље.

Него, док се надамо . . . дотле се у хрватском сабору развијају чудне ствари. Још никако да дође на дневни ред онај закључак нашег српског народно-црквеног сабора. Не знамо за што, али не верујемо и не можемо да верујемо, да се то навлаш одуговлачи. И по што не верујемо, онда не разумемо за што се одуговлачи? Ваљда се мисли, да чланови владине странке не ће прихватити наших жеља?! Ако се на то мисли, онда би баш за то требало пожурити се, да се што пре или с њих скине сумња, јер смо били и увек смо противни сваком сумњичењу, или да се они прикажу: мисле ли збиља добро или зло о српском народу.

Дошао је, по нашем мишљењу, згодан час, да се многе ствари разбистре, а овај час не би никако требало пропустити. Бистрења су увек корисна. Када се свака ствар извађа на чисто, онда је за народ најкорисније, јер народ само онда напредује, кад пред собом има отворену књигу

ПОДЛИСТАК.

ТАЛИЈАНКА У ДОБА РЕВОЛУЦИЈЕ.

(С талијанскога.)

Када је писмоноша ступио у собу богатога грофа, гроф је седео у сјајној фотељи и тужно погледао на лепу слику лепе своје жене, која је висила о зиду, а о чији су позлаћени оквир отсевали зраци рађајућег се сунца.

Хитро он скочи са фотеље чим опази писмоношу и грчевитим рукама приближивши се прозору раствори мало писамце.

„Утекла сам од тебе, али те нисам изневерила. Не смем то никада ни учинити, а учинила би. Све си заслужио. У грозној освети, ја би против тебе употребила сва средства, без икакова обзира. Но, не могу, не смем. Смем као жена такова мужа, не смем као мати оваковог детета, које сам ти оставила, да ти га згодном приликом узмем. Оно није заслужило, да се казни још и таковом казном, да га ти васпитаваш, човече без осећаја, оче без срца, грофе без поштења. Синоћ си ми казао: „Фани, ми се не волемо. Истина, ја тебе волим, али ти мене не волиш, а кад једна страна у браку не љуби, него мрзи — у том браку нема љубави. Фани нас више ништа не веже, да живемо заједно, осим породичне части.“ Тако си ми говорио, а у мојим је грудима киптео презир. Какве части, кукавица бедна? Ако ти држиш до те твоје части, ја не држим ни мало. Ја држим до оне праве, неокаљане части и до материнског осећаја. Добро дакле, нека буде на твоју — не ћемо се раставити, али не ћемо заједно ни живити. За што да и живимо? Љубав нас не спаја, никакав нас осећај не веже . . . само част! Ха, ха, грофе, а зар ти имаш части?

Чуј ме. Отишла сам, али мене не ће и не сме нико дирнути. Остаћу верна речима, обећању даном на светом олтару. Хтео си ме силом венчати и силом си ме венчао. Вољи и претњама својих родитеља нисам се могла противити. На одласку из цркве, кад сам била твоја, кад си мислио, да славиш победу рекла сам ти: у мени добијаш жену, не срећу! Па ипак попустила сам, ипак усиљавала сам се, да те у свему задовољим, да и ако сам те мрзила, не омрзнем на дужности жене и матере. Али — ти си био неблагодаран. Грофе, заборавио си, да ја, осим што сам твоја жена и мати твога детета, да сам ја и Талијанка!

Разумеш ли? Стидиш ли се, несретниче! Издаицо!

И с овим ти све рекох. Растављени увек, али и ако можеш бити више него уверен, да више никада не ће твоја жена с тобом живети, из најдубљег уверења, поносом свакоме, ко те запита за мене одговори, да твоја жена живи поштено и да је поштена! И видиш грофе, поштенија, што с тобом не живим, него да живим . . . разумеш ли? Разумеш ли и верујеш ли, да ће ме од сад увек морити грозна тајна, да никада, никада не речем своме детету, ко му је био — отац!“

Кад је прочитао писмо гроф је дрхтао, бледио. Осећао се увређеним, пониженим. Онај породични грб, који се сјао испод слике његове жене, изгледао је прљав, гнусан, а слика његове жене, као да га презирно гледа и да му говори: „Стиди се! Стиди се!“

Крив је, али опет откуд му за кривицу знаде његова жена? Крив је, али је ипак био киван на своју лепу жену. Није ни помишљао, да она знаде све тајне, биће што чула, биће... а ко зна можда се и заљубила у другог, па хоће да се оправда?! Али не, то опет није могуће. Она пише тако одлучно, тако отворено. Гроф је малаксао клонуо у фотељу. Пред његовим очима пружила се слика порушене породичне среће, у тој слици видио је себе . . . потомка старе, чувене талијанске фамилије а на челу му пише: „Spia!“ (Ухода).

Ужасно, страшно . . . он ухода, а његови другови, браћа, рођаци гину за талијанску слободу, а он — он ухода у рукама талијанских противника. Грижа савести морила је његову душу, његов понос, његова амбиција ишчезаваше . . . Док је мислио, да о томе нико не зна тешио се. Сад зна његова жена и он мора да се од ње стиди. А радије би да сваки знаде, осим његове жене. Та он је тако страшно љубио! На један пут скочи и као изван себе полети к писаћем столу.

„Не, ја не ћу више да радим, шта радим. Уништићу све списе . . . Ах, јао!“ Викну на једном, кад је погледао на списе. Фалили су му многи.

Сад му је било све јасно. Он је синоћ написао тајно извешће полицији. Тужио је неколико омладинаца. Заборавио затворити врата од собе. Жена дошла, прочитала и списе однела собом. Побегла. Све му је било јасно. Нико од његове жене није љубио толико Италију. Колико пута је он морао да пева Гарибалдијеву песму, јер је тако хтела његова жена, а ипак је он певао . . . певао је, што пред женом није смео дати повода сумњи, да није Талијан срцем и душом.

Да се је тога часа гроф погледао у огледало, видео би у место своје слике, бледу слику — мртвога човека.

Неко куцне на врата. Гроф само промрмља и док су се врата отворила, он је опет малаксао у наслоњачи.

Жена је била пред њим.

— Грофе Маурицијо, твоја законита жена је пред тобом. Освести се часом. Дошла сам још једном и последњи пут. —

свих дела, свих оних, који се у његово име боре и у његово име говоре.

Рекосмо, да се у сабору развијају чудне ствари. Представка да се поврате покомунаљение школе не долази на тапет, а већ су се неки чланови саборски довољно изразили, као да они те представке не одобравају. Зар би друкчије смео онако говорити г. Ћирић?

И док се још чека судбина представке, већ су почели српски бирачи у појединим местима да држе зборове и да опомињу српске заступнике на хрватском сабору, да свакако гласају за представку. То је лепа појава, али у овом случају није корисна. Познато је, да у хрватском сабору седе, осим једнога, сви такови Срби, који бране данашњу владу; а седе и такови, који су изабрани једном, опозиционалним програмом, а данас служе другоме. За прве кажемо, да се на њих могу обраћати само они бирачи, који су их и бирали — владини људи. У томе се колу не смеју наћи независни, слободоумни Срби. Они од владиних посланика немају што ни да траже, а још мање да моле. За друге посланике који су изневерили свој програм, не би се смео ни један Србин бринути. Нека раде, шта и како хоће — али с људима, који су преврнули начелом, прави Србин не сме имати ни директног ни индиректног додира.

Истина је, родољубива је појава, да се бирачи обраћају ономе посланику, којега су бирали, да ради оно што они мисле, да је за народ добро.

Али правим народним посланицима је ли од потребе, да народ даје упутства, како се морају владати још и онде, где се говори о повратку отетих нам српских школа? Ако бирачи мисле, да јесте — онда су у своје време требали премишљати о томе, кога морају бирати владине, или независне људе.

И с другог гледишта ова упутства нису оправдана. Питање је, да Срби посланици устану на обрану српских школа. За што да их народ приморава? Зар они нису Срби, не осећају српски, да то чине и без народне молбе? За што да молимо онде, где имамо права да захтевамо, да сваки Србин испуњује своју дужност?

На српском народно-црквеном сабору изражена је народна воља, у толико, што су сви чланови опозиције гласали за представку, која је и поникла из опозиционих кругова. Сад или владини Срби морају ту представку на хрватском сабору прихватити — или смо на чисто.

А чистине се не плашимо. Требамо је и време је да у свему будемо на чисто.

Има још нешто ради чега не би могли одобрити резолуције на зборовима народним да владини Срби гласају за представку. Познато нам је каквим су, незаконитим ретко чувеним средствима, били на многим местима изабрани ти Срби. Народ не ће и не сме никада признати, да му је законити представник онај, који је изабран против његове воље. Жалосно би било, када би тако лако и тако брзо заборављали омаловажавања закона и угушивања слободне народне воље на изборима. Таковим посланицима народ се не сме обраћати, а да тако и индиректно не призна, да су законито изабрани. Нека им се обраћају они, који су из разних, себичних и материјалних обзира гласали онако, како су их учили чиновници и предстојници. Оваковим поступком чистиће се терен независности бирача и истребиће се мало по мало и малодушници и колебљивци. Овако се постизава у народним питањима чист правац, а ми опет кажемо, да се чистине не плашимо — требамо је!

Поглед по свету.

— Када се много о томе нагађало: хоће ли насљедник руског престола отићи у Берлин, да присуствује свадби цареве сестре, сва је та нагађања решила вест из Петротрада, да је царевић отишао у Берлин. Већ по овоме може се одмах увидети, да његов одлазак не стоји ни у каквој вези с политиком. Царевић је отишао из поштовања, отишао је, али у исто време у Русији још и данас безбрижно пашу сабљу руски генерали Черњајев и Комаров, који су онако оштро говорили против Немачке. Царевић у Берлин, а генерал Гурко у Петроград да преговара о условима, под којима би примио портфељ министра рата, а Гурко ако није већи, није мањи противник Немаца од пок. Скобељева, који је још одлучније, још отворе није нападао Немачку и од Черњајева и од Комарова. По свој прилици, да и немачким листовима све ово на ум пада у часу царевићевог доласка у Берлин, па ма да они његовом доласку не приписују велике важности, то се ипак радују, што су бар у неколико ублажили увреду, коју су до данас осећали од дугог времена. Немачки цар два пута је званично посетио руског, а руски немачког ни једном. Сад му се пружила прилика да пошаље сина и тако одговори дужности друштвеној — али оно, што је немачки цар желео, није постигао: да Русију оцепи од Француске. У Паризу се овом доласку царевића радују. Схваћају му важност.

— Као руског посланика у Париву, г. Моренхајма, тако су и талијанскога грофа Менабре-а нападали, да су и ови били уплетени у панамској афери. Доказало се, да је у овим нападајима играо велику улогу и дописник мађарског листа „Magy. Hirlap"-а. С тога је влада њега и истерала из Париза. Истерани дописник штампао је после чланак, у којем је хтео да остане при својим клеветама, а да докаже, да је збиља руски посланик примао мито, позвао се на неке француске заступнике, као да су га они о том уверавали. Да је све ово истина, да су га ови неки заступници уверавали, још то нису никакови докази. Да га увере, и они су тек морали изнети доказе, а не само речи. А на послетку у сваком парламенту има свакојаких заступника, а међу њима и такових, који у борби против противника не бирају средства. Но што је тврдио мађарски дописник апсолутно није истинито с тога, што се он позвао на сведоке, на неке заступнике, који су га бајаги о том уверавали. Али ти заступници јавно су му поручили, да то није истинито, по што га они нису ни о чему уверавали.

За чудо, да многи немачки и мађарски листови донеше чланак дописника „Magy. Hirlap"-а, у којем се он позива на те заступнике, а не доносе оно, што ти заступници одговарају.

Сад је дошао ред и на талијанског посланика, грофа Манабреа. Као што је руског клеветао мађарски дописник, тако је талијанскога познати Корнелије Херц. Талијанска влада одмах је одговорила грофу Манабре-у, да она не мари за те клевете и да се не осврће на оно, што Херц говори. Француски листови веле, да целом овом интригом руководи један прст из руку, које састављају тројни савез.

Чудновато је, да и талијанске новине, бранећи свога посланика, дају за право француским. Али сад настаје питање: ако тај прст тројног савеза има рачуна, да се баци клеветама на руског посланика, како би завадио Русију с Француском, за што се бацао на талијанског посланика, кад је Италија у тројноме савезу трећи савезник? Овоме питању даје одговор позната чињеница, да је гроф Менабреа пријатељ Француза и као такав, мисли се валда у Берлину, да је његова присутност у Паризу опасна. Треба га уклонити и покушало се интригама. Хоће ли сви ови догађаји осветити и оне Талијане, који још одобравају политику, због које Италија стоји и слуша на команду из Немачке?

— Немачки војни предлог наилази на све већи отпор. Рекли смо, да судбина овога предлога стоји у рукама католичких заступника и цар и Каприви плаше заступнике скорим ратом и неповољном ситуацијом Немачке, само да се предлог прими. Но по што је један од католичких првака, заступник Либер, на претње Каприви-а, приметио: „Кад би било истина што је Каприви казао, онда је finis Germaniae", изглед, да католички клуб, т. зв центрум не ће никако примити овог предлога. Баварски посланик, гроф Фрајсинг је изјавио, да сада тек Баварци почињу сравњивати данашњи положај с пређашњим, у којем је некада цветала Баварска и да Баварци воле умрети за баварско краљевство, него погинути за немачко царство. Гроф Бизмарк у своме листу „Hamb. Nachrichten" примећује од речи до речи: „Било би жалосно, да сабор одобри војни предлог под притиском цареве воље. Онда би се свак уверио, да је сабору преча заповед царска, од државне користи."

Чудновато је заиста да овако говори Бизмарк, који је у своје време намећао своју вољу и сабору и народу.

Нови Сад, 15. јануара.

Сава Текелија. На св. Саву држала се, по обичају, у дворани „Матице Српске" свечана седница у почаст најславнијем Србину овостраног Српства — Сави Текелији. Ко је био и шта је урадио за свој народ овај славни Србин, мислимо, да није од потребе опет поново говорити, јер ваљда нема Србина, који није чуо за његова дела. Кажемо ваљда нема, а ваљало би отворено рећи, да такова Србина не би смело ни бити. Великанима, као што је био Текелија, поносили би се и дичили и већи и сретнији и богатији народи, који би му споменике дизали, а камо да се не поносимо и не дичимо ми Срби, који и ако, истину ваља рећи, имамо врло лепи број добротвора, опет добротвора као Текелију немамо много, а родољуба, заузетних радника и на књижевном и опште просветном и на политичком пољу мало. Сава Текелија био је један од оних, које само векови рађају, а својим бесмртним делима створио је епоху препорођаја на просветном пољу у овостраном Српству, која је епоха и утицала и увек утиче на васцело Српство.

По што се летос навршило 50 година од његове смрти, а народ прославио ту светлу успомену, од „Матице Српске" је заиста племенито, што је свечану седницу светосавску посветила ове године успомени великога покојника.

О животу и делима покојника говорио је г. А. Хаџић, секретар „Матице".

Заиста признајемо, да нам се његов говор допао у сваком погледу. Г. А. Хаџић говорио је лагано, али јаким нагласком. Говорио је лагано, али се могло приметити, да је говорио од срца, у заносу, да је пред његовим очима у онај час лебдела слика онога, о коме је говорио, слика, коју смо сви ми гледали у дворани, окићену лавор венцем, а коју, слушајући из уста г. Хаџића што је и колико тај родољуб урадио за Српство, као да желимо да је пољубимо, да је оросимо сузом — благодарности.

Г. Хаџић написао је свој говор лепим, лаким стилом. Свака је реч била на свом месту, свако дело покојника, које је износио, било је пропраћено згодним, разложним коментаром, из којега се даје много разумети и много научити.

Особито нас је дирнуо онај тихи, али озбиљни, у својој тишини, не знамо да ли више нежни или патриотички усклик: дивите му се и дивите! Када је споменуо, како је радио Текелија, као књижевник, као добротвор, политичар, дипломата, војник, економ, ратар, ковач, дрводеља и т. д. Говор г. Хаџића, који се завршио са: „Слава Сави Текелији", уз одушевљени одзив присутне публике, поздрављен је такођер од публике са: Живео!

Не можемо, а да овом приликом ипак нешто не споменемо, што нас је и немило и непријатно дирнуло.

Публике је било мало!

И кад кажемо, да је ова свечана седница „Матице српске" била посвећена успомени најславнијег Србина овостранога Српства и да се на овој седници говорило о животу и делима тога Србина, да је ова седница одржана на дан св. Саве и то у Н. Саду, где живе тако велики број Срба и да је приступ био свакоме слободан, што је унапред било оглашено преко свију овдашњих српских листова, а да је на тој седници једва 70, а никако 100 и Срба и Српкиња било, онда мислимо, да смо довољно рекли све, што као Срби морамо у овоме часу сви ми осећати.

Не, оваке се жалосне појаве не смеју пуштати неопажене. Зар смо и у томе већ охладнели, постали немарни, да се одужимо поштовањем према успоменама покојника, какав је био Текелија? Зар више као и на то да не пазимо, да улажемо сву нашу бригу, а да се у сличним случајевима не покажемо и пред страним и пред српским светом, да су нам ове и оваке седнице миле и да нас везује морална копча, да се баш никако у овим случајевима не смемо оглушивати оваким позивима?

Ако се већ морало доћи и до тога, да се опажа застој у свима народносним питањима, да многи од нас слежу немарно раменима онде, где су наши дедови и очеви све жртвовали, да се опажа застој и на политичком и на културном пољу, зар да избија наш немар, неоправдани, али опасни немар и онде, где морамо да се одужимо успоменама великих и заслужних покојника? Зар немар и у чинима благодарности, пијетета — и то на дан св. Саве, према успомени Саве Текелије?! И то на свечаној седници „Матице српске" јединог нам културног друштва у Српству! И то у П. Саду, средишту и културног и политичког живота, где има толико хиљада Срба!

Падати се, да ће ова појава дирнути сваког Србина, не да се жалости, не да се баци у мисли и бригу, него да прене, да се одушеви, и да једном стане у друштвеном и у политичком животу проучавати појаве овоме немару и овоме и овоме застоју, јер застој је на телу једног народа, једна од најопаснијих народних рана. Он

Она је говорила разјарено, али поносито. Он је гледао у земљу. ћутао је, дрхтао . . .

— Чуј ме дакле. Оне, које си хтео тужити, ја сам спасла. Више их нема у Венецији. Синоћ су побегли испред денунције мога мужа у Гарибалдијеву војску . . . мој муж уходa. . . .

— Ох престани! престани!

— Мој муж уходa сад може да их тужи. Без страха грофе. Обећали су ти место гувернера. Подла амбиција упрљала је овај грб.

— За име Бога престани . . .

— У име Италије не ћу, у име мога сина не могу! Чуј још. Нико не зна, јер никоме нисам казала — шта си. Твоје жртве само сам уверила, да ће бити ухапшене и ништа више. Али још нешто имаш да извршиш. Кад си патриота, ја увек говорим свакоме Талијану буди патриота. Гини за Италију. Кад си шпион, кажем своме мужу . . .

— Фани, заклињем те дететом, престани

— Кад си шпион, буди шпион! Грофе, прексиноћ су убили пуковника Венгратца. Убили су га на сокаку. Он је стрељао жену патриоте Тичиолија. Жену морале су жене, Талијанку Талијанке осветити. Осветила сам је ја. Ја сам убила пуковника!

— Фани!!

Ш то се упрепашћујеш? Да сам знала, да си и ти што си, убила би и тебе. Пред светим ликом домовине не гледам ни на кога Али данас је доцкан. Да то сад учиним, кад сам те тако понизила, било би од мене — жалосно. Кога да убијам? Кукавицу? . . . не, не говорим добро. Љутита сам. Не би те убила. Реч на олтару ме веже. Морам ти бити верна, искрена саветница у добру и злу. Добро дакле. Саветујем те, да испуњаваш твоје дужности. Иди на полицију и тужи твоју жену! . . Што ћутиш? Иди, ти мораш, плаћен си да служиш против Италије, а ја сам Талијанка.

— Али Фани . . . . . .

— Иди грофе, зар не знаш шта је дужност, па ма она каква била? Ако ти не ћеш мене, ја ћу тужити тебе, да ме заштићујеш....

— Бежи!

— Да бежим? Добро идем. Али потпиши

И лепа Фани пружи пред грофа цедуљицу. Гроф увек застићен прочита: „По међусобном уговору пристајем, да се мој син сада зове именом моје жене. Да га моја жена васпита и признавајући то признајем, да је моја жена отишла од мене само с тога, што је хтела да буде Гарибалдинка".

— Ово је грозно, викну гроф.

— Или овако или у полицију.

Гроф је стао ћутке неколико тренутака.... прихватио перо и потписао, његова је рука дрхтала. Лице му није могао нико видети. Покрио га је рукама, да сакрије сузе.

По часа после тога, из капије богатих грофовских двора изашла је мајка са својим синчићем и ушла у лађу која је чекала.

— Вози! рече она возачу.

— Куда?

— У „Via alfieri", к Марквизу М.

* * *

Господине Марквизе! Ево мене. Ја сам слободна.

— Благо мени, скочи Марквиз сав у радости, раширених руку, да загрли грофицу.

— Молим, молим г. Марквизе! Молим натраг. Ви ме љубите. Љубим и ја вас. Али — има нешто, што ми ипак не да, да се приближим преступу. Видите ово дете. Ја више мужа немам. Али ово дете има оца и док је он жив, ја не смем заборавити, да је његов отац био некад мој муж. Осим детета имам — Игалију на срцу. Ви би, да сад ми запливамо у лепе страсти. Али смемо ли уживати, док Италија плаче? Ја идем госп. Марквизе у табор Гарибалда да видам ране борцима талијанске слободе, а вама у аманет остављам мога сина. Знам, рањени сте и не смете на војну. Али можете и овако испуњавати дужности Талијана, да спасете у мом сину љубав према Италији. Ако ме љубите не ћете ми ове љубави одрећи, а да вас ја љубим, ево вам доказа.

Лепа Фани пољуби страсно у лице младог Марквиза.

— То је први пољубац од срца, после оних којих сам даривала своје дете. Пристајете ли?

— Пристајем, али . . . ви сте окрутни.

— Нисам. Свесна сам своје дужности и своје части. Кад би била удова онда —

— Онда?

— Онда би била ваша жена! Друкчије не.

— Али шта ће казати ваш муж ради овог детета?

— Ништа. Он га се одрекао. Него, госп. Марквизе, мили мој Марквизе, време пролази, а ја не смем даље остати . . .

— Само један дан . . .

— Ни једног сахата.

— То је знак да ме не љубите.

— Да вас љубим. Истрага се води против убице пуковника. Ви сте га убили, а ја сам на себе узела одговорност.

— Ви? Пред киме?

— Пред мојим мужем!

— Фани!

— Да, пред мојим мужем. Он је шпион. Сад све разумете. Ја бежим. Кад будем удова ваша сам, а ви знате, шта морате радити против талијанских одрода. Збогом г. Марквизе, ето вам ножа. Ја имам револвер, идем у Гарибалдијеву војску . . . Све у славу Италије. Видићемо се, грлићемо се, љубићемо се у гробу или над гробом, на овом или на оном свету, кад Италија буде сретна, слободна, уједињена!

прелази у малодушност, за све јавне ствари; а време, у коме живимо, положај у коме се налазимо захтевају од нас, да будемо одушевљени Срби, орни и вољни да то време употребимо у своју корист.

СРПСТВО.

Србија. „Глас Црногорца“ пише: „Биоградске званичне „Српске Новине“ донијеле су први дан Божића указ, којим се распушта народна скупштина, изабрана за трогодишњу периоду 1890., 1891. и 1892. годину, а која је била одложена указом од 25. октобра за 28. децембра; па се у исто доба наређује, да се нови избори изврше на дан 25. фебруара идућег; а нова народна скупштина сазиваће се на Благовијести.

Распуштену скупштину састављали су огромном већином заступници народни из ридикалне странке а како је 9. августа дошло на владу министарство састављено из либералне странке, скупштина се већ није сакупљала. Тако борба страначка, која је отпочела саставом либералне владе, сада ће постигнути свој врхунац.

Ми желимо, да се ова борба изборна сврши мирно и сретно по братску нам земљу; и надамо се, да ће вијести, које нам је послао бечки „Кор. Биро“ бити пређеране; и ако је збиља проливена братска крв од братске руке, да ће ова згрозити српска срца и савладати страначке страсти.

У овоме тренутку не би могло бити више несреће за општу српску ствар, него кад би немир завладао у Србији. За то се ми уздамо у патриотску свијест, да ће бити јача од страсти страначке, те да ће Србија савладати сретно и ову кризу.

— „Франкфуртским Новинама“ пишу из Београда: „Како је краљица Наталија писала једној пријатељици својој — ма да је краљ Милан био пријављен и ма да је обећала примити га ипак није могла ни помислити на измиру, сетивши се патње за последњих 5 година. У тај мах добије брзојавну честитку од Шаше (краља Александра); помислила је на срећу његову и срећу династије, престадоше сва даља размишљања и тако се измирила с Миланом.

СЛОВЕНСТВО.

Чешка. Док многи противници Младочеха нападају и сумњиче ову родољубиву странку, да она својим политичким држањем спречава напредак чешкога народа, дотле су почели и поједини уважени*ји Немци, да о њима озбиљније и праведније суде*. Тако је недавно у цар. већу о њима казао др. Менгер, Немац, да Младочеси заступају и да се заистра јуначки боре за напредна, слободоумна начела чешкога народа, а у исто време, да се јуначки боре да остваре чешко државно право. „Непобитна је истина, рече напослетку др. Менгер, да су Младочеси уништили и угушили чешко-немачку нагодбу, а својим, ретко виђеним отпором пробудили цели народ“.

— У рудницима Осега и Фортшрита догодиле су се велике експлозије. И у једном и другом руднику има много мртвих и рањених радника, али им се још не зна правог броја, по што их још и данас многе ваде испод рушевина.

ДОПИСИ.

Карловци, на св. Саву 1893. Пре два дана отишла је из нашег места српска глумачка дружина г. Ђ. Протића у Сентомаш, да тамо настави предавање својих представа. Овде је давала 30 представа са добрим успехом материјалним, а врло добрим моралним. Наше место до душе није баш тако имућно, а особито од како га је посетила филоксера; али за овако српско позоришно друштво нашло се је ипак пара. Вредни грађани карловачки знали су добро проценити велику заслугу овог друштва по овострано Српство, а карловачки ђаци, као обично, вољно су жртвовали и последњу крајцару на олтар Талије српске. Позориште је било увек добро посећено, а по некад и дупком пуно. За комаде, што су представљани, може се рећи, да су врло поучни и забавни били, и да бољег репертоара за нашу публику нису могли погодити. — Грађанство се дакле одазвало; позоришна је дворана пуна била; комаће је добро било; а сад је ред, да рекнем коју и за саме глумце, који су овде јамачно главна чињеница. — Ово српско позориште, које је у овостраном Српству до тако лепа гласа дошло, заистину га је и заслужило. Оно је и овога пута достојно посведочило, да заслужује, да га Срби међу прва позоришта своја убројати могу. Ту вам има изврсних снага, но као најбоље и најдостојније можемо споменути: Милојевића, Тодосића, Петровића и комичара Филиповића, но и Тодосић доста добро игра, али обично у озбиљнијим улогама. Г. Милојевић је био у народном позоришту, па и тамо је као један од бољих глумаца био. У многим играма овога пута код нас показао врло велики дар и вештину у овој лепој врсти уметности, и ја за сигурно смем узтврдити, да би се могла поносити свака српска позорница с овако даровитим глумцем. За г. Тодосића може се рећи, да је створен, за бину Његови одмерени манири, природно држање, угодан глас, све то чини тако јаке утиске на слушаоца и гледаоца да није никакво чудо, што тај глумац знаде тако вешто занети публику, да ова је у стању, у једној вечери неколико пута поздравити га. У улози пак љубавника ту је изврстан. У неколико комада показао је, да поред дара глумачког, има и дар досетљивости, којим се врло згодно може послужити у неприликама — За Петровића и Филиповића може се казати, да су нас у неколико пута с особитим даром изненадили. За све пак мушке чланове можемо изрећи мнење, да с малим изнимкама врло добро играју. А и ови млађи, којима недостаје школе и спреме, показали су ипак, да се може очекивати, да ће добри глумци бити. Што се пак тиче дражесних свештеница богиње ове у кратко велим, да су све доста добро играле, но гђа Протић, и Тодосић су се одликовале особитим даром. Протићка у љубавним комадима, а Тодосићка у озбиљним. За обадве може се рећи, да имаду добар глас, а к тому и вештину, као многогодишње глумице. У опће суд потпун исказати о овом позоришту не могу, јер за то би се искало више времена а и опширније критике, те би се морало истаћи и нарочито место, где су се истакли. (Мислим у којем комаду и улози.)

Ја то нисам чинио. Мени је до тога стало, да препоручим српском свету ову заиста честиту позоришну дружину, да ју потпомогне са својом посетом, а то смо дужни, кад помислимо, да је то једино „путујуће“ друштво, које тако многе крајеве обилази, а ваљано игра.

Пријатељ позоришта!

Светосавске беседе.

— Светосавска забава у **Д. Вакуфу.** Распоред: I. дио. 1. „Поздравни говор“, држи г. Ј. Обрадовић, свешт. 2. „Ускликнимо“ од М. Топаловића, пјевају уч. срп. прав. шк. 3. „Царевка“, пјева мјешовити збор. 4. „Србин сам“, од Абердара, декл. Јово Клисарић уч. II раз. срп. шк. 5. „Радо иде“ пјевају ученици и ученице срп. прав. школе. 7. „Ја сам Србин српски син“, пјевају уч. срп. прав. шк. 8. „О Милошу Обилићу и Вуку Бранковићу“, срп. нар. пјесма, декламује Св. Ћатић ученик III. разр. срп. шк. 9. „Узо деда свог унука“, пјевају учен. срп. шк. 10. „Нејак сам“, од Вл. Каћанског, декл. Љубо Крстановић уч. III. раз. срп. прав. шк. II. дио. „Милош у латинима“, слика у једном чину, од М. П. Шапчанина. Престављају дилетанти. III. дио. Преудаја љубе Мара Краљевића, пјева уз гусле Србин Лука Милинић, тежак. IV. дио. Изигравање томболе. V. дио. Српске народне игре и пјевање.

— Светосавска беседа у **Опличићима.** Распоред: Први дио. 1. Бесједу отвара и присутне поздравља својим говором Ристо Тохољ учитељ. 2. „Пути во водјашчаго“ пјев. школска дјеца. 3. „Царска химна“ пјевају шк. дјеца. 4. „Пред иконом св. Саве“ од А. Шантића декл. Спасоје Т. Дулаћа уч. III. разр. 5. „Ускликнимо“ пјевају школска дјеца. 6. „Србин сам“ од Змаја декл. Сава Р. Мркић уч. II. р. 7. „Бојак бију Херцеговци“ пјев. шк. дјеца. 8. „Дижите школе“ од Змаја декл. Јово III. Ијачић уч. II. раз. 9. „Узо деда“ пјев. шк. дјеца. 10. „Херцеговче“ од А. Шантића декл. Лазар Ј. Радош уч. II. раз. 11. „Кад већ српска крвца тече“ пјев. шк. дјеца. 12. „Анђео Срба“ од Змаја декл. Михо Т. Дулаћ бивши уч. 13. „Рањеник“ од А. Р. Шантића декл. Симо К. Спахић уч. III. р. 14. „Радо иде“ пјев. шк. дјеца. Други дио. 15. „Православија наставниче“ пјев. шк. дјеца. 16. „Пепео св. Саве“ од А. Р. Шантића декл. Ристо Буквић ученик III. разр. 17. „О српска млада невина чеда“ пјев. шк. дјеца. 18 „Нови српски мач“ од А. Шантића декл. Спасоје В. Жижак уч. III. р. 19. „Мачем копљем“ пјев. шк. дјеца. 20. „Српском оцу“ од А. Шантића декл. Никола И. Радош уч. II. разр. 21. „Српско ђаче“ од Змаја декл. Митар Л. Ијачић уч. III. р. 22. „Сабљо моја димишћијо“ пјев. шк дјеца. 23. „Раја“ од Ђуре Јакшића декл. Данило Ђ. Зеленковић уч. II. р. 24. „Ђурђев дан“ од Змаја декл. Митар Л. Пухало бив. уч. 25. „Бранково коло“ пјев. шк. дјеца. 26. „Памтите дјецо“ од Змаја декл. Митар Т. Јевтић бивши ученик. Трећи дио. 27. г. Јово Ђонлага пјева уз гусле срп. народне пјесме до зоре.

— Светосавска беседа у **Новој Градишци,** уз братско суделовање срп. пјев. друштва из Загреба Програм: 1. Ускликнимо! пјева мјеш. збор. 2. Поздрав предсјед. црк. опћ. др. А. Николајевића. 3. Двори Даворови од Јенка, пјева српско пјевачко друштво из Загреба. 4. Пјесма о пјесми, декламује Стеван Душан Гершић члан срп. пјев. друштва из Загреба. 5. Из моје домовине срп. нар. пјесма од Мокрањца пјева срп. пјев. друштва из Загреба. 6. Cavalleria Rusticana intermezzo свира госпођица Ида Николајевићева уз пратњу г. Црнчића и г. Шпачека. 7. Боже братимства од Јенка пјева срп. пјев. друштво из Загреба. 8. Шотски „Barden Chor“ Quartet свирају г. г. Црнчић, Шпачек, Штајнер и Книзл. 9. Ај трубачу од Маринковића пјева српско пјев друштво из Загреба. — Игре.

Вести из места и са стране.

Из уредништва. Данашњим бројем преузео је одговорно уредништво нашега листа г. Милан Поповић.

Беседа. На св. Саву ученици овдашње српске велике гимназије, као што је било у напред јављено приредили су беседу с игранком. Света је на беседи било тако много и оцавде и са стране као ваљда никада до сада, ма да су ове беседе увек многобројно посећене бнле. Разуме се, да је овако велики број публике врло повољно утицао и на расположење свију. Приход је био обилан, и тако се може рећи да се на овој беседи постигао потпуни, колико морални, толико и материјални успех. Певање и свирање изазвало је бурно допадање. Највећа заслуга припада г. проф. Грчићу. Његово делање подсећа нас у надалекој прошлости на делање покој. Алексе В. Поповића, који је као професор гимназијски упућивањем школске омладине у певању и музици заслуге стекао. Певање новосадског гимназијског збора није обично певање. Оно стоји на висини савршености, и да се то постигне, ту није доста воља, разумевање и вешта рука, него и истрајност, а ту истрајност је г. Грчић низом година показао, те с тога је заиста заслужио, да му се изрече срдачна: Хвала!

Српска женска добротворна задруга у Вуковару броји 148 редовних чланова и 38 чланова добротвора. Прошле године је ова задруга разделила на добротворне цељи преко 2000 фор. Радовали би се, кад би се овакове задруге подизале и по осталим нашим већим местима.

Беседу с игранком приређују удружено „Суботичка добротворна задруга Српкиња“ и „Суботичка српска пев. дружина“ 28. јануара 1893. године у великој дворани код „вароши Пеште“, на добротворне цели. Улазна цена је од особе 1 ф. У вече на благајни 1 ф. 50 н. Седиште на малој галерији 2 ф. Седиште на вел. галерији 1 ф. 20 н. Добровољни прилози примају се са захвалношћу и објавиће се у српским и мађарским листовима. Почетак је тачно у 8 сати у вече.

Из Илока нам пишу: За послапичког кандидата за наш срез кандидира влада католичког попа Турмајера из Сотина, а праваши Хрвати примили су понуду алијанције, те ће тако овом приликом сви гласати за владиног кандидата и то само за то да Србин не продре. Како чујемо добио је наш предстојник налог, да мора но што по то са Турмајером продрети, те је за то кортешовање већ отпочео, но нека се не нада успеху, јер ако наши Подунавци буду сложни као при последњем избору покојног Богољуба Милетића — у што не сумњамо — онда је победа наша. За то вам већ сада браћо Подунавци довикујемо: Будите сложни и сви до једнога на избор, који ће скоро бити — дођите, бирајте Србина радикала и осветлајте себи образ!

Неумесна забрана. Како читамо у неким листовима, жупанијска област у Срему издала је неку наредбу, по којој се забрањују ноћна прела, као и певања, кола и игранке по ноћи. Изгледа, да је власт ову наредбу тиме образложила, што би хтела да се стане на пут ноћним немирима. Разлози, и ако су сваке хвале вредни кад би они изазвали друге мере, а не ове да се спречe нереди, нису никако оправдани у овом случају. Зар баш због тога, да се униште прела, или да се за навек забрани Србима по ноћи играти српско коло? Власт има на расположењу много законитих средстава и органа, да у сваком случају спречe евентуалне нереде, али не би никад смела, колико с друштвеног гледишта, толико више и због свог угледа, да се послужи оваковим средством, јер као да она сама довољно говори, да спречава прела и игранке с тога, што редарство није у стању да спречи нереде — ако их има у толикој мери, да свраћају озбиљну пажњу позваних.

Находишта за сирочад. У државноме сабору при расправи предрачуна санитарног оделења гроф Еуген Зичи предложио је, да се у Угарској, а по свима већим варошима једном установе находишта за ону сирочад, рођену у незаконито браку, да би се тако на пут стало многим чедоморствима. Министар Хиероними признао је потребу находишта, изражавајући своју наду, да ће у овом хуманитарном подузећу учествовати све општине и хуманитарна друштва, а обећао је да ће он настојати, да се на тој ствари озбиљно поради. При расправи гроф Зичи је казао, како би једном ваљало да и Мађари учине оно, што су давно први учинили Французи, тим више кад су за њима то прихватили многи образовани народи. То не стоји, да су Французи први подигли находиште за сирочад. И од Француза и од Енглеза подигли су га први Срби Дубровчани. Свакоме своје!

Мађарски народни музеј. Кад се толико говори о корупцијама, које су се откриле у Немачкој, Француској и Италији — почео се и у Будимпешти озбиљно подизати застор са мађарскога „народног музеја“, иза кога се такођер опажа траг корупције. Тако у држ. сабору интерпелисао је посланик Варади министра, грофа Чаки-ја, о томе, што је чувар нар. музеја Мајлат од музеја куповао, па опет истоме музеју продавао многе збирке и што је из музеја однео много ствари, које је у своје време влада запленила „Словачкој Матици“ онда, кад је и ово културно друштво наше браће Словака уништила.

Пожар. Пре неколико дана букнуо је пожар у Митровици, и то у магазину на савској штацији. Изгорело је робе у вредности преко 40.000 ф. Већим делом ова је роба била намењена трговцима у Шапцу и Брчкој. Још се не зна прави узрок пожару.

Вуци око Шапца. У околини Шапца, у Србији, појавили су се многи вуци, који чине велике штете. 5. јануара ноћу један вук дошао је и у средину саме вароши. За њим су пси много лајали, али му нису смели прићи ближе. Праћен лавежом дошао је до куће трговца шабачког Вукосављевића, и ту стао да се одмара — но за мало, јер је наишао стражар и убио га.

Смрзли се Цигани. У селу Јасеници (срез Краљевградац у Чешкој) седела је у вече око ватре под циганском чергом весела циганска породица од 16 особа. Сутра дан су их нашли све смрзнуте и мртве око загашеног огњишта.

Јака зима. Како је ове године јака зима, види се отуд, што се, како јављају из Србије, од силних мразева валовита Дрина, има већ неколико дана, следила. Стари људи причају, да они памте, да се Дрина само једном следила, пре 20 година, али да је то трајало само неколико сати.

Корупција у Италији. У Италији све више расте огорчење у народу против владе. Великим проневерама на разним банкама влада је крива с тога, што је над тим банкама водила слаби надзор и с тога, што су кривци проневера многи угледни владини чланови, а влада као да их заштићује, кад не наређује оштре истраге. Него на досадашњим проневерама није остало. Сваког дана откривају се нове и услед краћа, које су се чиниле у великим банкама, страдају и пропадају мање у целој краљевини. Ми смо јавили, да се бечки банкер Хорвиц убио с тога, што је био болестан. Тако је у први мах јавио „Corr. Bureau“. Сад се та вест исправља. Самоубица је оставио писмо, у коме је написао, да се убио због тога, што му је услед ове корупције банкарске у Италији, пропало готово цело његово имање. У Немачкој једнако траже, да се обелодане признанице тајних фондова, у Италији су краће изненадиле цели свет — па опет има их, који мисле, да је само у Француској корупција због панамске афере, и ако се у Француској није ништа крило и нико се није заштићивао.

Одгајивање деце у Француској. Од француско-пруског рата Французима је увек на памети оно што вели црногорска пословица: „ко се не освети тај се не посвети“, па зато предузимају све могуће само да у одсудном часу имају што више бораца. Пре неког времена латили су се да смање умирање деце и издали су закон у коме има одредаба од којих се Французи надају да ће умирање деце од 250.000 што на годину помре, сачувати се и одржати у животу бар 100.000. Тај закон, поред осталог, наређује да се без лекарске дозволе деци не сме давати чврста храна докле не буду имала годину дана. Даље за храњење деце млеком и др. забрањује се употреба цеви од каучука и гуме са боцама за исту потребу, јер је ово често узрок оболевању деце.

Руски цар у лову на медведе. Из Петрограда јављају ово: Цар Александар био је ових дана у великој опасности. Ма да није страстан ловац ипак је хтео учествовати у лову на два медведа, који су се појавили у близини села Такорова. С великом пратњом крепе се цар у лов. Баш код сеоскога гробља пронађу медведе у дрвећу. Цар опали одмах из пушке и погоди медведа; но то толико раздражи женку, да с ужасним урликом полети против цара, да га шчепа својим шапама. Но, цар ни једног тренутка није изгубио ладнокрвности, него сјури овој опасној нападачици, која му је стајала тако рећи, очи у очи, куршум у десну шапу. Обе рањене звери покушаше још једном да нападну на цара, али се предомислише и побегоше. По што су одмакли једно 50 метара опали цар по други пут и убије женку, и медвед је доцније нађен мртав на ивици шуме, где је подлегао рани.

Тестаменат једног срдитог оца. У Њу-Јорку је пре кратког времена умрио неки богати Талијан и оставио имање у вредности 2 милиона фор., али завештајем је обојици пунолетних синова оставио по 3 фор. Удовици 30.000 ф. и 1000 ф. за васпитање остале ситне деце, којих има петоро. После смрти удовичине имање има да се подели на 5 делова, а пунољетни синови не добијају ништа. У тестаменту се од речи до речи вели: Моја два пунољетна сина искључујем из наслеђства за то, што су још од колевке непослушни, разуздани, што су трошили новце без обзира и нису никад поштовали свог оца. Ових 6 фор. што им остављам, да поделе на разне делове, могу попити.

Културне и књижевне белешке.

Стари грчки класици — под монопол. У Грчкој, као што је познато, финанцијално стање је врло неповољно. Влада непрестано повисује старе, а измишља нове порезе, да се ослободи финанцијалне кризе. Сад јављају из Атине, да је грчка влада справила законски предлог, по којему ће се од сада издавања старих грчких класика сматрати државним монополом. Умна дела старе јеладске прошлости, тако влада брани свој предлог, својина су целога народа, а не само појединих књижара, да с њима тргују. Опредељени приход од ових издања припашће држави, по што само она заступа опште интересе хеленизма. Разуме се, да овај заиста чудновати законски предлог наилази на велики отпор код свих ученика и све школске омладине.

Чланови „Српске књижевне задруге“. У Срп. Итебеју скупио је свештеник Душан Јосимовић за „Срп. књиж. задругу“ следеће чланове: свештеник М. Мишић, бележник Ђ. Јовановић и трговац М. Омањев, као оснивачи; а улагачи: учитељи А. Паланачки, Ст. Мишковић и Св Шајбер, трговац П. Секулић, кнез Ј. Рајић, касир Ђ. Васић, председник Тима Станков, потпредседник Лонта Маринков, предс. шк. одбора Тоша Рајић, тутори: Мат. Јосић, Ст. Рајић и Ника Раданов, кројач Арађански Драгомир; ратари: Жива Јосић, Пера Рајић, Мил. Пушкаш, Ћира Станков, Теја Ђорђевић, Сима Роксић, Рада Дабић, Тома Омањев и браћа Гаћански из Модоша.

За споменик Гундулића. „Српско-црногорско добротворно друштво у Њу-Јорку бирало је себи нову управу. За председника је изабран г. Баларин, Србин римокатоличке вере из Дубровника. Исто је друштво решило да купи прилоге међу Србима и Словенима, настањеним у Америци, а за споменик првог српског песника Ивана Гундулића. Заиста врло лепа појава, како се Срби, у далеком, страном свету, искупљени из разних крајева Српства, а без разлике вере, сећају својих српских дужности.

Новије вести.

Берлин. Цар је одликовао руског царевића, ланцем реда црног орла.

Београд. Крал. намесништво одликовало насљедника румунског престола редом белог орла.

Беч. Овдашње политичке кругове узнемирују вести из Петрограда о великим размештајима руске војске на аустријско- и немачко-руској граници.

Напуљ. Затворено је овдашње свеучилиште због ђачких немира.

Дописница уредништва.

Б. у Н. С таковим стварима има суд, а не „Застава“ посла.

К. у В. Проучили смо и видили смо да нема стварне везе.

Л. у С. Није за „Заставу“.

А. у Б. Напишите још један пут после стиша не срдбе.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
НА
„ЈАВОР“.

Са власником **„Јавора“** нашим пошт. песником **Змај Јованом Јовановићем,** и с **Дан. А. Живаљевићем,** пређашњим уредником београдског „Кола“ уговорио сам, да од сада издајем ја **„Јавор“** у Земуну, а **уз главну сарадњу г.г. Дан. А. Живаљевића и професора Андре Гавриловића.**

„Јавор“ ће излазити у истом формату као и лане, за сада сваки петнајсти дан али за то на 2 табака (32 стране).

Цена остаје иста:

на годину . . . фор. 5.—
на по године . . фор. 2.50

Први број изаћи ће 1. фебр. о. г.

Претплата се шиље подписаном издавачу, најбоље поштанском упутницом.

Земун, у јануара 1893.

ЈОВА КАРАМАТ,
25 1—1 **књижар.**

„УЧИТЕЉ“
ПЕДАГОШКО-КЊИЖЕВНИ ЛИСТ
ИЗДАЈЕ УЧИТЕЉСКО УДРУЖЕЊЕ
уређује Д. Ј. Путниковић.

Изашла је свеска за децембар с овом садржином:

Навика, од Даворина Трстењака. — Утисци осећања и мисли на човечји организам, од Л. К. Попова, превод М. М. Протића. — Једно путовање кроз васиону, превод Влад. Стојановића. — Предавања: Почетак Бугтара за I. разр. од М. Јовића. (Наставак). Прво предавање из рачуна у II. раз. од С. Зарића. — Књижевни преглед: Хрватске читанке за нижу основну школу. — Смиљевац календар. — Нови Требовић календар, од уредника. — Библиографија — Учитељско Удружење: Чланови утемељачи. — Рад главног одбора. — Рад месних учитељских зборова. — Путовање у Загреб, од М Сретеновића. — Гласник: Јавна говорница. — Новости: Заступник министра просвете. — Учитељице и Учитељско Удружење. — Бугарски пансионат у Кнежеву. — Учитељски премештаји у Бугарској. — Варошке библиотеке. — Да ли регулација или школе. — Каро раде Бугари. — Одгајивање деце у Француској. — Споменик Гундулићу. — Плате учитељске у Шлеској. — Светска књижевност за потребу хрватских школа. — Статистика: Школе у Србији. — Бугарска школа у Турској. — Грчке школе у Бугарској. — Новинарство у Угарској. — Белешке. — Добротвори. — Читуља. — Одговори благајника.

„Учитељ“ излази у месечним свескама од 5, 6. и више табака. Стаје на годину 10 динара, за стране земље 5 фор. или 12 франака.

ПОЗИВ
НА
КОСТИМОВАНУ ИГРАНКУ
ПОД ОБРАЗИНАМА
која се приређује
у суботу 30. јануара (11. фебруара) 1893.
У ДВОРАНИ ГОСТИОНИЦЕ
„КОД ЦАРИЦЕ ЈЕЛИСАВЕТЕ“ У НОВОМ САДУ
у корист
„НОВОСАДСКОГ ФИЛИЈАЛА ДРУШТВА ЦРВЕНОГ КРСТА У ЗВИЊАМА СВ. КРУНЕ УГАРСКЕ“
КОЈИ СТОЈИ ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ
ЊИХОВИХ ВЕЛИЧАНСТАВА.

УЛАЗНА ЈЕ ЦЕНА 1 ф. 50 н. ОД ОСОБЕ.

На забави суделоваће војничка музика 70. пешачке пуковније барона Филиповића.

Нико није обвезан, да дође у костиму или под образином.

Улазнице могу се у напред добити у трговини друштвеног благајника г. Д. Коде, у посластичарници г. П. Шула и г. Ф. Петермајерке и у вече на каси.

Погледом на добротворну цел примају се и добровољни прилози с благодарношћу.

ПОЧЕТАК У 8 САХАТА У ВЕЧЕ.

У име приређивачког одбора:

Софија Дунђерска, председница. **А. Хаџић,** председник.

Геза Форштер, секретар.

✝

Тужним срцем јављамо овим свима сродницима, пријатељима и знанцима прежалосну вест, да нам се наша добра и нигда незаборављена мати, односно мајка, свекрва, пуница и тетка

АНА КОВАЧ рођена ХИРШ

после дугог и тешког боловања у 66-ој години живота свога, у понедељак 4. (16.) јануара 1893. у пола 9 сати пре подне у вечност преселила.

Тело незаборављене покојнице предано је по обреду римокатоличке цркве 6. (18.) јануара у 2 сата по подне матери земљи.

Овим путем изјављујемо нашу најтоплију благодарност пречасном римокатоличком и грчкокатоличком свећенству; славном часничком збору ц. и кр. хуланерског ескадрона и кр. домобранског баталијона; славном заповедништву кр. окружничке постаје; велеуваженој г.г. председнику, већницима, судцима, приставима и осталим судбеним чиновницима при кр. судбеном столу, кр. државном одветништву и кр. котарском суду; поглавитом господину предстојнику кр. котарске области; славном градском поглаварству и његовом чиновништву; славном крофесорском збору кр. реалне гимназије и учитељству српске народне школе; г.г. чиновницима кр. порезног, царинског и поштанско-брзојавног уреда, свој хонорацији и васколиком грађанству без разлике вере и народности обојега пола, који нашу незаборављену покојницу до вечне куће испратише и тиме нашем неизмерном болу и тузи донекле утехе пружише.

Исто тако благодаримо и свима оним пријатељима, који нам своје саучешће усмено и писмено у преголемој тузи нашој изјавише.

У Митровици, 12. (24.) јануара 1893.

У име ожалошћене породице:
Антон Ковач, син,
хотељер.

ОГЛАСИ.

Die **Seiden-Fabrik G. Henneberg** (k. u. k. Hofl.), **Zürich** sendet **direct** an **Private: schwarze, weiße und farbige** Seidenstoffe von **45 kr.** bis **fl. 11.65** p. Meter — glatt, gestreift, karrirt, gemustert, Damaste etc. (ca. 240 versch. Qual. und 2000 versch. Farben, Dessins etc.) porto- und zollfrei. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. und Postkarten 5 kr. Porto nach der Schweiz. 713

СПОМОЋНИК
ГВОЖЂАРСКЕ СТРУКЕ

тражи се који уме правилно српски и немачки писати и говорити, поред тога да је способан за послуживање у детајлу и ан-гро. Они који су и мађарском језику вични, имају првенство.

Понуде да се шаљу на фирму

Франц Ромајзер и синови
17 2—8 **у Будимпешти.**

СПОМОЋНИКА
ЧЕСТИТОГ И ВРЕДНОГ
ТРЕБА
МИЛЕНКО НИКОЛАЈЕВИЋ
У РУМИ
22 2—2
ЗА СВОЈУ ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНУ РАДЊУ.

Конверзија Ренти.

5% Ungar. Papier Rente.
5% Österr. Noten Rente.
5% Investitions anleihe.
5% Vorarlberger Prioritäten.
4½% Rudolfsbahn Staatsschuldverschreibungen.
5% Goldanleihe der Ung. Nordostbahn.
6% „ „ „ Westbahn.
Prioritäten der Ung. Nordostbahn.
„ „ „ Westbahn.
Actien der I. Siebenbürger-Bahn.
„ „ Dónau Drau-Bahn.
„ „ Alföldbahn.
„ „ Bubapest-Fünfkirchner-Bahn.
„ „ Ung. Galicischen Bahn.
„ „ „ Westbahn.
„ „ „ Nordostbahn.

У скором времену обавиће се конверзија гореименованих папирних вредности у

4% Крунску Ренту

те за манипулацију при конверзији препоручујем моје услуге.

За целокупну манипулацију конверзије рачунам сљедећу провизију:

на вредност у износу до 1000 фор., 25 новч. од 100 фор.
на вредност преко 1000 форината 1 фор. од 1000 фор.

БАНКАРСКА И МЕЊАЧКА РАДЊА
МИРОСЛАВА СПАИЋА
14 2—3 **У МИТРОВИЦИ.**

СПОМОЊИКА
потребује
ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА
МИШЕ НИКОЛИЋА
23 **у Инђији.** 1—2

СТЕЧАЈ.

По што се на расписани стечај од 17. новембра 1892 пријавио само један компетенат, то се овим поново расписује стечај на једно упражњено стипендиско место у заклади народних добротвора Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке за слушаоце рејалке или технике. Годишња је стипендија 500 ф., а добија се у десет месечних оброка.

Првенство имају Новосађани.

Молбеници ваља приључити: крштено писмо, сведоџбе о свршеним наукама, сведоџбу сиромаштва и лекарску сведоџбу.

Молбенице ваља упутити потписаноме одбору.

Рок стечају траје за четир недеље од првог уврштења.

У Новоме Саду 14. (26.) јануара 1893.

Црквени одбор
српске православне црквено-школске
20 2—3 општине.

КРЕЧА
доброг и ваљаног, било у већој или у мањој количини, ко жели купити, нека се на мене долепотписатог обрати.

У Дивошу, месеца јануара 1893.

13 2—3 **ПЕТАР Ј. КНЕЖЕВИЋ.**

ЗА ОПЛЕМЕЊИВАЊЕ
ЛОЗА
666 10—10

набавља **ЈАГЊЕДЕ** најјефтиније **Hendrickson & Nairz,** творница јагњеда **(Korkfabrik)** у Триесту.

ПОЗИВ
НА РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
ПРВЕ ЗАДРУГЕ СРБА ШАЈКАША
ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ
У ЖАБЉУ

која ће се држати дана 14. фебруара по рим. 1893. године у 2 сата после подне у друштвеним просторијама.

ПРЕДМЕТИ:

1. Подношење завршног рачуна за 1892. год. са извештајем управе и надзорног одбора.
2. Давање опросница управи и надзорном одбору и предлог за одлуку о подели делимака.
3. Измена основних правила.
4. Попуна чланова у надзорни одбор.
5. Предлози управе у погледу §. 11. задр. правила и у погледу плате.
6. Избор чланова за оверовљење скупштинског записника.

У ЖАБЉУ, 15. јануара 1893.

27 1 1 **УПРАВА.**

РАЧУНСКИ ИЗВЕШТАЈ
ПРВЕ ЗАДРУГЕ СРБА ШАЈКАША ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У ЖАБЉУ
за годину 1892.
Стање завода од 31. децембра 1892.

ИМОВИНА.	фор.	нов.	ДУГОВИ.	фор.	нов.
Готовина	2344	70	Редовне честице 3-ћег кола	11750	—
Зајам на обвезнице	31898	29	Главница збрисаних честица	180	08
Зајам на прима менице	2151	—	Камата на исте	18	76
Предујам на честичарске књиге	1663	91	Улови на књижице	14440	07
Предујам на залог	38	—	Зајмови с каматом	8180	—
Намештај и прибор	184	12	Пристојбе по капит. камати	36	89
			Делимак од прошле године	1198	03
			Резервни фонд	180	47
			Тантијеме	—	44
			Чиста хасна 10% резр. фонду 229·53; 20% управ. тант. 459·06; 70% на делимак 1606·69	2295	28
	38280	02		38280	02

Преглед добитка и губитка.

ИЗЛАЗ.	фор.	нов.	УЛАЗ.	фор.	нов.
Укупна порева	252	83	Редовна камата	2664	77
Станарине	100	—	Закашњина	398	73
Плате	560	—	Затезна камата	37	58
Административни трошкови	76	71	Штампарска пристојба	657	02
Намештај и прибор (10% за отпис)	19	18	Писарина	679	54
Камате по улови: исплаћене	23	50	Уписина и књижица	8	—
капиталисане	646	62	Пристојбе и опомене	83	07
Камате по зајмови	485	95			
Камата по збрисаним честицама	6	64			
Биљеговине и поштарине	8	87			
Пристојбе	3	13			
За изравнање као чиста добит	2295	28			
	4478	71		4478	71

У ЖАБЉУ, 31. децембра 1892.

За управу:
Теодор Милошев, с. р.
председник.

За књиговодство:
Паја П. Дунђерин, с. р.
књиговођа.

Прегледано и сравњено са главним и споредним књигама и пронађено за сугласно.

У ЖАБЉУ 25. јануара 1893.

26 1 1 НАДЗОРНИЦИ:

Едуард Виц, с. р. Игњат Секицки, с. р. Аркадија Папић, с. р.

Власник: Славко Свет. Милетић. Главни уредник: др. Јован Пачу. За уређивање одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.